

Idiolekti dvaju govornika govora grada Čakovca

Vrbanec, Dora

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/um:nbn:hr:186:169873>

Rights / Prava: [In copyright/Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Dora Vrbanec

Idiolekti dvaju govornika govora grada Čakovca

(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2020.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Dora Vrbanec

Matični broj: 0009073558

Idiolekti dvaju govornika govora grada Čakovca

ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski studij: Hrvatski jezik i književnost
Mentorka: doc. dr. sc. Marina Marinković

Rijeka, 7. rujna 2020.

IZJAVA

Kojom izjavljujem da sam završni rad naslova *Idiolekti dvaju govornika govora grada Čakovca* izradila samostalno pod mentorstvom doc. dr. sc. Marine Marinković.

U radu sam primijenila metodologiju znanstvenoistraživačkog rada i koristila literaturu koja je navedena na kraju završnog rada. Tuđe spoznaje, stavove, zaključke, teorije i zakonitosti koje sam izravno ili parafrazirajući navela u završnom radu na uobičajen način citirala sam i povezala s korištenim bibliografskim jedinicama.

Studentica

Dora Vrbanec

Potpis

SADRŽAJ

1	UVOD	1
1.1	Društveno-povijesni kontekst grada Čakovca	1
2	METODOLOGIJA TERENSKOG ISTRAŽIVANJA	3
3	RAZLIKOVNI KRITERIJI U KAJKAVSKOME NARJEČJU	4
3.1	JEZIČNE ČINJENICE NAJVIŠEGA RAZLIKOVNOG RANGA (ALIJETETI) U ZVUČNIM ZAPISIMA DVOJE GOVORNIKA ČAKOVEČKOG GOVORA	5
3.1.1	Vokalizam	5
3.1.1.1	Jednak refleks jata i poluglasa (prva kajkavska jednadžba)	6
3.1.1.2	Jednak refleks stražnjeg nazala i slogotvornog /l/ (općehrvatska jednadžba s posebnim rezultatom) q > o < l	7
3.1.1.3	Mijenjanje artikulacije (zatvaranje) ili redukcija neakcentuiranih vokala (i slogova)	9
3.1.1.4	Sekvencija /rj/ kao relikt palatalnog /ř/.....	9
3.1.1.5	Kajkavske depalatalizacije	10
3.1.1.6	Uporaba prijedloga vu/v	11
3.1.1.7	Kajkavski rezultati primarne i sekundarne jotacije	11
3.1.1.8	Zamjenica kaj i njezini kompoziti	13
3.1.2	Morfologija	14
3.1.2.1	Uopćenje jednadžbe A jd. i G jd. u m. r.	14
3.1.2.2	Gubljenje morfološke posebnosti V jd.	16
3.1.2.3	Uopćenje komparativa s elementom /š/ u tvorbenom morfemu	16
3.1.2.4	Razlikovanje infinitiva i supina	16
3.1.2.5	Tvorba kajkavskog futura	17
3.1.2.6	Uporaba određenoga pridjevskog lika	18
3.2	JEZIČNE ČINJENICE NIŽEG RAZLIKOVNOG RANGA (ALTERITETI) U ZVUČNIM ZAPISIMA DVOJE GOVORNIKA ČAKOVEČKOG GOVORA	18
3.2.1	Sekvencija /jt/ u infinitivnoj i sekvencija /jd/ u prezentskoj osnovi kompozita glagola	18
3.2.2	Rotacizam u prezentskoj osnovi glagola <i>moč: moreš, nemrem</i>	19
3.2.3	Krajnje slogovno /l/.....	19

3.2.4	Konsonantske skupine	20
4	ZAKLJUČAK	23
5	OGLEDI GOVORA.....	25
5.1	Ogled govora Ljube Orehoce	25
5.2	Ogled govora Davora Pokrivača	26
6	SAŽETAK	27
7	SUMMARY	28
8	LITERATURA	29

1 UVOD

Bogatstvo svakog naroda, sredstvo komunikacije i izražavanja misli jest jezik. U Republici Hrvatskoj to je hrvatski jezik koji dijelimo na 3 narječja: štokavsko, čakavsko i kajkavsko narječe. Narječja se, nadalje, dijele na dijalekte, dijalekti na poddijalekte, a poddijalekti na skupine govora koje se sastoje od pojedinačnih mjesnih govora. Ono što je zasigurno najzanimljivije jezikoslovima u proučavanju jezika jest različitost. Upravo se ta različitost najviše ističe među narječjima, ali proučavanjem i učenjem nailazimo i na različitosti među dijalektima i nižim hijerarhijskim razinama.

U ovom je radu cilj prikazati idiolekte dvaju govornika govora grada Čakovca na temelju zvučnih zapisa odabralih ispitanika te odrediti kajkavske alteritete i alijetete u njihovom govoru. Međimurski dijalekt najviše je istraživao jezikoslovac i dijalektolog Đuro Blažeka, čijom sam se literaturom služila tijekom pisanja završnog rada. Osim Blažeke, međimurski su govor istraživale Ines Virč i Andjela Frančić.

1.1 Društveno-povijesni kontekst grada Čakovca

U sjevernom dijelu Hrvatske, u Međimurju između rijeka Drave i Mure, nalazi se grad Čakovec s otprilike 17 000 stanovnika.¹ To je grad u kojem sam odrasla i mjesto u koje se uvijek rado vratim, tu napokon slušam i govorim *po kajkavski*. S obzirom na ljubav prema tom gradu i jeziku odnosno narječju nije ni čudno što sam odlučila svoje istraživanje i završni rad posvetiti upravo tome. Tema, odnosno cilj ovog završnog rada jest analizirati i prikazati osnovne naznake čakovečkog govora na temelju zvučnih zapisa govornika.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u gradu Čakovcu je, računajući od 2011. do 2018. godine, sve više stanovnika koji su se doselili iz drugih gradova i općina Republike Hrvatske. Godine 2011. u Čakovec se doselilo 494 stanovnika, a od toga ih je iz Međimurske županije 285. Nešto je manji broj bio 2012. godine što se tiče doseljenika iz Međimurske županije, kojih je bilo 196, a sveukupno ih se doselilo 416. Ukupan broj doseljenika 2013. godine bio je 538, od kojih je 257 iz Međimurja. Sljedeće, 2014. godine broj stanovnika u Čakovcu je porastao te ukupno broji 662 doseljenika uključujući njih 368 iz Međimurske županije. Godine 2015. bilo je ukupno 643 doseljenika te 359 stanovnika iz Međimurja. Ukupan broj doseljenika 2016. godine bio je 619 od kojih je 319 iz Međimurske županije. Nešto više doseljenika bilo je 2017. godine te ukupan broj iznosi 712 te je njih 348

¹<https://www.cakovec.hr/web/o-gradu-cakovcu/> pristupljeno 20. 7. 2020.

iz Međimurja. Najveći broj doseljenika bio je 2018. godine te ih se ukupno doselilo 779, od kojih je iz Međimurske županije 362 doseljenika.² Navedenim podacima prikazana je unutarnja migracija stanovništva u Čakovec te se upravo zbog toga i događaju promjene u govoru stanovništva grada Čakovca.

²<https://www.dzs.hr/> pristupljeno 20. 7. 2020.

2 METODOLOGIJA TERENSKOG ISTRAŽIVANJA

Kako bih pokušala prikazati u glavnim crtama fonološke i morfološke osobine idiolekata stanovnika grada Čakovca iz kojih bi se iščitale osnovne naznake njegova govora, bilo je potrebno pronaći njegove stanovnike odnosno govornike. Odabrani govornici su gospođa Ljuba Orehovec i gospodin Davor Pokrivač³. Gospođa Ljuba Orehovec rođena je 1958. godine, svoje je djetinjstvo provela u Domašincu, u selu u Međimurju, te se u Čakovec doselila 1981. godine. Sada je u mirovini, a radila je u knjigovodstvenom uredu. Gospodin Davor Pokrivač rođen je 1963. godine u Čakovcu te je cijeli svoj život proveo u gradu. Po struci je elektrotehničar. Na temelju njihova govora prikazat će već spomenute razlikovne kriterije te vidjeti postoji li razlika u njihovu govoru s obzirom na to da je gospođa Ljuba djetinjstvo provela u selu blizu grada Čakovca i je li taj utjecaj još uvijek prisutan. U analizi su korišteni razlikovni kriteriji za određivanje pripadnosti kajkavskom narječju: jezične činjenice nižega razlikovnog ranga – drugosti od drugih, ali ne od svih i jezične činjenice najvišeg razlikovnoga ranga – drugosti od svih.

Nakon što sam odabrala govornike, najprije je bilo potrebno snimiti razgovor te ga kasnije transkribirati i analizirati. Takva vrsta terenskog istraživanja zahtijeva spontanost i opuštenost govornika kako bi mogli govoriti onako kako zaista govore i kako bi se dobili točniji rezultati. Trema je na samom početku razgovora bila prisutna kodoba govornika, no kasnije su se opustili i počeli govoriti kako govore kad se ih ne snima. Tijekom ispitivanja nisam se koristila anketnim upitnikom, već se radilo o spontanom govoru između ispitanika i mene te sam iz transkripcije zvučnih zapisa potvrdila određene značajke. Iako se nisam koristila anketnim upitnikom, morala sam ciljano ispitivati određene osobine kako bih dobila potvrde koje nisam pronašla u snimkama. Teme o kojima smo razgovarali bile su raznolike kako bih u više primjera potvrdila alteritete i alijetete. Ispitanici su u većini slučajeva potvrdili ono što sam i predvidjela. Na samom početku razgovora morala sam ih navoditi kako bih dobila željene rezultate iz razloga što je trema bila prisutna na početku razgovora odnosno ispitivanja.

³ Ljuba Orehovec i Davor Pokrivač dali su pristanak da se objave njihova imena u svrhu znanstvenoga istraživanja.

3 RAZLIKOVNI KRITERIJI U KAJKAVSKOME NARJEČJU

Dijalektologija kao samostalna znanstvena disciplina postoji od 19. st., a označava jezikoslovnu granu koja znanstveno obrađuje organske idiome nekog jezika. Takvo proučavanje uključuje pojedinačne mjesne jezične sustave ili idiome višega ranga, skupine govora, dijalekte, narječja te cjelinu jezika.⁴

Kajkavsko narječe kao cjelovit i apstraktan jezični sustav odlikuje se vlastitim obilježjima koja su se tijekom starojezičnog razdoblja pojavila samo u kajkavskim, ali ne i u dijalektima drugih dvaju hrvatskih narječja, te posebnim obilježjima koja su se razvila samo u kajkavskome ali i u drugim dvama hrvatskim narječjima (Lukežić 2012: 251-252). Unutar Republike Hrvatske kajkavsko se narječe proteže na njezinu sjeverozapadnom dijelu i na području Gorskog kotara. Na sjeveru se proteže uz rijeku Muru prema zapadu do Sutle. Zapadna granica ide Sutlom do ušća u Savu, uz Savu do ušća Bregane, Breganom ispod Žumberačke gore do Kupčine i Kupe iznad Ozlja te Kupom do Karlovca. Južna granica proteže se od Karlovca prema Sisku te ispod Kupe do ušća u Savu, pa ispod Save do blizine Jasenovca. Istočna granica kreće južno od Pitomače preko Ciglene i Kutine do blizu Jasenovca na jugu. Kajkavski govor na području Gorskog kotara pojavljuju se sjeverno od čakavskog područja do hrvatsko-slovenske granice, od Severina na Kupi do Fužina i Lokava, sjeverno od područja Rijeka – Karlovac do slovenske granice, južnije do Begova Razdolja (Vranić; Zubčić 2018: 555).

Alijeteti su naziv za jezične činjenice najvišega razlikovnog ranga, drugosti od svih. Alijeteti u kajkavskom narječju su sljedeći: jednak refleks jata i poluglasa (prva kajkavska jednadžba), jednak refleks stražnjeg nazala i slogotvornoga /ʃ/, kajkavska akcentuacija, mijenjanje artikulacije ili redukcija neakcentuiranih vokala, sekvencija /rj/ kao relikt palatalnog /ř/, kajkavske depalatalizacije, uporaba prijedloga *vu/v*, kajkavski rezultati primarne i sekundarne jotacije, primarno povećani broj samoglasničkih fonema, sustavno obezvučenje zvučnog šumnika na dočetku riječi, uopćenje jednadžbe A jd. = G jd. u m. r., gubljenje morfološke posebnosti V jd., uopćenje komparativa s elementom /š/ u tvorbenom morfemu, tvorba futura, morfološko razlikovanje infinitiva i supina, sustavna uporaba određenoga pridjevskog lika te ona posljednja je zamjenica *kaj* i njezini kompoziti.

Jezične činjenice nižega razlikovnoga ranga, drugosti od drugih, ali ne od svih nazivaju se alteriteti. Za kajkavsko narječe svojstveni su sljedeći alteriteti: refleks jata koji djelomice

⁴<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=15099> pristupljeno 26. 6. 2020.

odstupa od prve kajkavske jednadžbe, nekajkavski refleks /ø/ i /ʃ/, sekvensija /jt/ u infinitivnoj i sekvensija /jd/ u prezentskoj osnovi, rotacizam glagola, krajnje slogovno /l/ zadržano bez izmjene ili zamijenjeno poluvokalom /y/, konsonantske skupine, izjednačenje prijedloga *iz* i *s* u jednom obliku, određeni oblici množine u deklinaciji (neproširena osnova u množinskim oblicima imenica m. r., nerelacijski morfem /ov/ u osnovi ispred nultog morfema u G mn. imenica m. r., nulti morfem u G mn. imenica s. i ž. r. i ishodišnojezična nejednakost oblika DLI mn. imenica i imeničkih rijeci svih triju rodova) te morfem 3. l. mn. prezenta ujednačen na dočetak /jo/ ili /ju/ (Lukežić 2012: 251-254).

3.1 JEZIČNE ČINJENICE NAJVİŞEGA RAZLIKOVNOG RANGA (ALIJETETI) U ZVUČNIM ZAPISIMA DVOJE GOVORNIKA ČAKOVEČKOG GOVORA

3.1.1 Vokalizam

Vokalski sustav koji se može prepostaviti kao ishodišni, polazni za kajkavštinu, jednak je ishodišnom sustavu hrvatskog dijasistema kao cjeline te se sastoji od glasova: *i*, *a*, *e*, *o*, *u*, *ø*, *ɛ*, *ə*, uključujući *r* i *ʃ*. Na kajkavskom su području dobivena dva homologna vokalizma nakon denazalizacije. Ta su dva homologna vokalizma istovjetna strukturno, po inventaru i odnosu jedinica u njemu, dakle, strukturno, to je jedan sustav, dok su to genetski dva vokalizma zato što se međusobno razlikuju genetski, po podrijetlu svojih jedinica, tj. po podrijetlu dviju jedinica – vokala o-tipa. Razlika između dva homologna sustava je u tome što je na južnom dijelu kajkavskog područja denazalizirana kontinuanta *ø* uža, zatvorenija od kontinuante etimološkoga *o*. Obratna situacija je na sjeveru gdje je kontinuanta *ø* otvorenija od etimološkoga *o*. U ishodišnom hrvatskom sustavu za jat se prepostavlja poseban vokal koji se bilježi s *ɛ*, dok se za kajkavštinu prepostavlja postojanje zatvorenog *e* (*e*) (Lončarić 1996: 67, 68). Veći dio međimurskih govora uključujući i čakovečku skupinu govora ima u naglašenoj poziciji monohtonški inventar koji se sastoji od deset vokala te su svi ti vokali potvrđeni i u ostalim govorima međimurskog dijalekta. Upravo zbog toga Blažeka takav inventar naziva osnovnim.⁵

⁵Blažeka, Đ. (2008b). 'Međimurski dijalekt', *Hrvatski dijalektološki zbornik*, (14), str. 261-292. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/148078> (Datum pristupa: 20. 7. 2020.)

3.1.1.1 Jednak refleks jata i poluglasa (prva kajkavska jednadžba)⁶

Prema Blažeku, refleks je jata u međimurskom dijalektu u većini govora izjednačen s refleksom poluglasa, no postoje iznimke. Kratki jat u najvećem dijelu međimurskog dijalekta reflektirao se kao *e* uz postojeće iznimke gdje se diftongirao u *ei*. Blažeka je reflektiranje jata u nenaglašenoj poziciji podijelio na 3 mogućnosti. Prvi je primjer prelazak *ě* u *e*, slijedi primjer kada *ě* prelazi u *y* te posljednji primjer u kojem *ě* prelazi u *y* u komparativnom nastavku *-yšy*, a u ostalim riječima *e*. Da bi se međimurski dijalekt podijelio na poddijalekte, vrlo je važan kriterij je li poluglas izjednačen s jatom u naglašenoj poziciji. Na području cijelog međimurskog dijalekta poluglas se izjednačio s *e* u nenaglašenoj poziciji (Blažeka 2008a: 51-54).

Primjeri odraza jata u govoru Ljube O. su sljedeći:

- **ekavski u korijenskome morfemu:** *cvěče, čověk, děca, děla, dělal, dělali, dělam, dělaš, dělati, dvě/dvě jělo, jěsti, jěu, lějpo, lěpo/lěpo, lěta, měl, měla, najěde, nědeļu* (A jd. ž. r.), *pojělo, pojěsti, pregovárjal, prět, pripověda, sěsti, srěča, světlje, štěl, trěba, trěbala, trěbali, trěbaš, trěšnu* (A. jd. ž. r.), *vrěme, želězni*
- **ekavski u tvorbenome morfemu:** *dôle, góre, navěk něgde, pósle, úvek/uvěk*
- **ekavski u gramatičkome morfemu:** *měnte* (D jd. ž. r.)
- **(i)jekavski u korijenskome morfemu:** *cijele, cvječe, cvjet, dío, djéce* (G mn. s. r.), *djětiństvo, lěpa, lěpo/ljepo, lěpše, mjesěci, mjěsecu* (D jd. m. r.), *mjěstu* (D jd. s. r.), *mjěšańe, ocjědim, ómjer, procjědila, procjědili, pōsjetu* (L jd. ž. r.), *pretjérano, prije, smjěni* (D. Jd. ž. r.), *tjědna* (A jd. m. r.), *vjenčáńe, vjenčali, zalijěvala*
- **ikavski u tvorbenome morfemu:** *di, něgdi, nutri*
- **ikavski u gramatičkome morfemu:** *brígi* (D jd. ž. r.), *crkví* (D jd. ž. r.), *fírmi* (D jd. ž. r.), *kúxarici* (D jd. ž. r.), *Ľubľani* (D jd. ž. r.), *měni* (D jd.), *pěnzií* (D jd. ž. r.), *sěbi* (D jd.), *škóli* (D jd. ž. r.), *vòdi* (D jd. ž. r.)

⁶U većem dijelu govora grada Čakovca poluglas je prešao u /e/, no u novije vrijeme ostvaruje se kao /a/ zbog utjecaja suvremenog govora što je vidljivo u primjerima *pás i sam*. Takva promjena pripada jezičnim činjenicama nižega razlikovnoga ranga odnosno alteritetima.

Odrazi poluglasa u govoru Ljube O.:

- **ə > e:** *dōber, donēsel, dōšel, dōšeu, mēšter, išel/išeū, mēnom* (I jd.), *mēši* (D jd. ž. r.), *mlādenec, otišel, pōsel, sličen, striček*
- **ə > a:** *dān, jēdan, pētak, sām, tāmno*

Odratzata u govoru Davora P.:

- **ekavski u korijenskome morfemu:** *cēli, cēlo, crēpe, cvētje, dē, dēce* (G mn. s. r.), *dēcu* (A mn. s. r.), *dēda, dēlaju, dēčurliju* (A mn. s. r.), *dēlali, dēlati, dvē, vrēmena* (A mn. s. r.), *htēl, lēšnakima* (I mn. m. r.), *lēt, lēpo, lēpše/lepše, lēti, lētnu* (A jd. ž. r.), *mēl, mēli, mēle, mēsec, mēti, najēsti, osēčaj, prēko, Rēka, rētko, sūsēde* (A mn. m. r.), *sūsēdima* (D mn. m. r.), *sūsēdovu, štēl, trēba, trēbalo, trēbaš, trēšne, zvēzde*
- **ekavski u tvorbenome morfemu:** *dē, gorē, navēk, nēgde, pōslē, ūvēk, žēlēl*
- **hekavski u korijenskome morfemu:** *djēčje, djēčjih, nāmjerno, Rjēka, sjēčam*
- **hekavski u tvorbenome morfemu:** *ūvjēk*
- **ikavski u tvorbenome morfemu:** *di, kōli, vāni*
- **ikavski u gramatičkome morfemu:** *Jūgi* (D jd. ž. r.), *lēti* (D jd. s. r.), *mālih* (G mn. m. r.), *rūki* (D jd. ž. r.), *slobōdniji* (N mn. m. r.), *stāriji* (N jd. m. r.)

Odratzata poluglasa u govoru Davora P.:

- **ə > e:** *pēs, pēsa* (A jd. m. r.), *pēsi, pōsel, mēnom* (I jd.) , *mōgel*
- **ə > a:** *dān, dāna* (A jd. m. r.), *sām*

U govoru Ljube O. i Davora P. u određenim primjerima jat i poluglas reflektirali su se kao ə, a u nekim se primjerima poluglas reflektirao kao a.

Potvrđena je prva kajkavska jednadžba odnosno jednak refleks jata i refleks poluglasa. Isto tako u oba govora vidljivo je i odstupanje od očekivanih odraza i utjecaj suvremenog govora.

3.1.1.2 Jednak refleks stražnjeg nazala i slogotvornog /l/ (općehrvatska jednadžba s posebnim rezultatom) q > o < l

U istočnom je dijelu Međimurja došlo do jednačenja kontinuante *q = l*, dok je na zapadnom dijelu došlo do jednačenja kontinuante *q* s etimološkim *o*. Te su se pojave

dogodile prije negoli je došlo do uklanjanja poluglasa iz sustava. U međimurskom se dijalektu slogotvorno *l* izjednačilo s /u/ (Lončarić 1996: 70-72). Blažeka piše da je u međimurskom dijalektu jedinstvena situacija zato što se stražnji nazal *o* nije izjednačio s /u/, već se izjednačio s /o/, dok se u nenaglašenoj poziciji stari stražnji nazal izjednačio s /u/ (Blažeka 2008a: 53-54).

U govoru Ljube O. odraz slogotvornog *l* pojavljuje se u primjerima *dúga, dúgo, ispuńeni, pùn, pùna, pùno, požuti, puževa* (G mn. m. r.), *žúta*, a kontinuanta stražnjeg nazala vidljiva je u sljedećim primjerima:

u: *agaciju* (A jd. ž. r.), *aróniju* (A jd. ž. r.), *bázgu* (A jd. ž. r.), *búde, bùdimo, bù, budúći, bum, bùmo, buš, müža, dójdu* (3. l. mn. prez.), *dòmaču* (A jd. ž. r.), *donéseju* (3. l. mn. prez.), *dúšu* (A jd. ž. r.), *finu* (A jd. ž. r.), *glázbu* (A jd. ž. r.), *gódinu* (A jd. ž. r.), *jédnú* (A jd. ž. r.), *ju* (A jd. ž. r.), *júhu* (A jd. ž. r.), *Łubļánu* (A jd. ž. r.), *kamílicu* (A jd. ž. r.), *kósu* (A jd. ž. r.), *kóšulu* (A jd. ž. r.), *kúču* (A jd. ž. r.), *kúxaricu* (A jd. ž. r.), *límunsu* (A jd. ž. r.), *lípu* (A jd. ž. r.), *lítru* (A jd. ž. r.), *melisu* (A jd. ž. r.), *méntu* (A jd. ž. r.), *métlu* (A jd. ž. r.), *mládenku* (A jd. ž. r.), *mòdernu* (A jd. ž. r.), *móju* (A jd. ž. r.), *nèdeļu* (A jd. ž. r.), *néjdu* (3. l. mn. prez.), *nékakvu* (A jd. ž. r.), *nisu* (3. l. mn. prez.), *Nòvu* (A jd. ž. r.), *òstanu* (3. l. mn. prez.), *òvu* (A jd. ž. r.), *pítaju* (3. l. mn. prez.), *posúdu, préšu* (A jd. ž. r.), *privíknuti, pòsjetu* (A jd. ž. r.), *rúkama, pút, snáhu* (A jd. ž. r.), *stísnuli, su* (3. l. mn. prez.), *svádbu* (A jd. ž. r.), *svóju* (A jd. ž. r.), *škólu* (A jd. ž. r.), *tépsiju* (A jd. ž. r.), *terápiju* (A jd. ž. r.), *tisúču* (A jd. ž. r.), *úlogu* (A jd. ž. r.), *véliku* (A jd. ž. r.), *zábavu* (A jd. ž. r.), *záručnica, záruke, zélenu* (A jd. ž. r.), *znádu* (3. l. mn. prez.),

o: *kávo* (A jd. ž. r.), *óvo* (A jd. ž. r.)

Samo je jedan primjer refleksa slogotvornog *l* pronađen u govoru Davora P.: *pùno*, dok je više primjera pronađeno kako bi se dokazala kontinuanta stražnjeg nazala:

u: *ákciu* (A jd. ž. r.), *bu, búde, buš, dέcu* (A jd. ž. r.), *déčurliju* (A jd. ž. r.) *délaju* (3. l. mn. prez.), *kultíru* (A jd. ž. r.), *mòdu* (A jd. ž. r.), *néku* (A jd. ž. r.), *nésu* (3. l. mn. prez.), *novogràdnú* (A jd. ž. r.), *plácú* (A jd. ž. r.), *préstiznu* (A jd. ž. r.), *prostòriju* (A jd. ž. r.), *pívu* (A jd. ž. r.), *rádnu* (A jd. ž. r.), *su* (3. l. mn. prez.), *súsèdovu* (A jd. ž. r.), *škólu* (A jd. ž. r.)

Prema Blažekinu istraživanju u međimurskom dijalektu stražnji se nazal trebao izjednačiti s /o/, no ipak je najviše primjera u mome istraživanju u kojima se izjednačio s /u/. Primjeri su refleksa slogotvornog *l* rijetki te su izjednačeni s /u/.

3.1.1.3 Mijenjanje artikulacije (zatvaranje) ili redukcija neakcentuiranih vokala (i slogova)

Promjene koje su se dogodile vidljive su u početnom, medijalnom i finalnom položaju. Blažeka u svom istraživanju govori da se gubljenje samoglasnika uglavnom događa u nenaglašenoj poziciji te da se ta vrlo česta pojava ne može vezati samo uz brzi tempo govora, već uz činjenicu da se sva silina izgovara prenosi na naglašeni slog pa je izgovor nenaglašenih samoglasnika oslabljen. Velik broj gubljenja nenaglašenih samoglasnika u sredini riječi Blažeka povezuje s mađarskim jezikom zato što je u tom jeziku pravilo da se u višesložnim riječima gubi kratki vokal iza naglašenog samoglasnika.⁷

U govoru Ljube O. promjene u početnom položaju nisu se dogodile, no zato ih nalazimo u medijalnom položaju: *Čakvec, čétri, kólko, kúhne, nikve, tólko, vélko, vidla, vidle* i *vidli*. Promjene u finalnom položaju su sljedeće: *ák, ál, dál, kák, kám, nékak, nékam, ónak, óvak, skúp, tak* i *tám*.

U govoru Davora P. pronađene su samo dvije promjene u početnom položaju: *kóli*, što bi značilo „okolo“ te se može svrstati i pod promjenu u finalnom položaju te primjer *stáviš* umjesto standardnog „ostaviš“. Promjene u medijalnom položaju jednake su govoru Ljube O.: *čétri, kólko, kúhna, kúhnu* i *nébre*. U finalom položaju došlo je do promjene zvučnog u bezvručni suglasnik, ali i do redukcije u sljedećim primjerima: *ák, ál, čist, il, kak, kák-ták, kám, nékak, nékat, ónak, sám, tak, tam* i *tóboš*.

U navedenim primjerima prikazane su promjene u početnom, medijalnom i finalnom položaju te potvrđuju još jednu jezičnu činjenicu najvišega razlikovnoga ranga odnosno alijeteta.

3.1.1.4 Sekvencija /rj/ kao relikt palatalnog /ŕ/

Izostanak sonanta /r/ razlikuje se od ishodišnog hrvatskog sustava. Prema Lončariću dogodile su se dvije promjene u kajkavskom narječju: sonant /r/ svuda je otvrdnuo ili se rastavio na slijed /rj/ u položaju ispred vokala, a najčešće su to *e* i *a* (Lončarić 1996: 87). Blažeka dodaje da se sekvencija /rj/ redovito javlja u gl. p. t. na -en glagola IV. vrste, glagola V. vrste u svim oblicima te u prezentu i imperativu glagola (Blažeka 2008a: 231). U govoru gospođe Ljube nailazimo na primjer *pregovárjau*, dok u govoru gospodina Davora nema takvih primjera.

⁷Blažeka, D. (2008). 'Međimurski dijalekt', *Hrvatski dijalektološki zbornik*, (14), str. 261-292. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/148078> (Datum pristupa: 20. 7. 2020.)

U ovom je istraživanju pronađen samo jedan primjer sekvencije /rj/ i to u govoru Ljube O. te bih to povezala s njezinim konervativnijim govorom.

3.1.1.5 Kajkavske depalatalizacije

Kajkavsko narječe razlikuje više vrsta depalatalizacija. Prva depalatalizacija je sustavna na čitavom kajkavskom području te prema Lončariću, skupovi *l*, *ń* za koje se veže sudbina *l*, *n*, do kraja prvog razvojnog razdoblja bili su nepromijenjeni, a zatim u najvećem dijelu kajkavštine nestaju iz sustava zbog male funkcionalne opterećenosti (Lončarić 1996: 93). Radi se o ukidanju opreke po palatalnosti ili depalatalizaciji. Depalatalizacija je prijelaz *l* > *l* te manje prijelaz *ń* > *n*. U drugoj kajkavskoj depalatalizaciji razlikujemo još druga dva procesa vezana za *ń*: jedan je proces rastavljanje na slijed nazala i *j*, dakle s osamostaljenjem, fonologizacijom palatalnog elementa, u obliku *j*, i to s anticipacijom *j*, dakle u slijed *jn*. U početnom položaju slijed *jn* ponegdje se rastavlja umetanjem idućeg vokala. Drugi proces prikazuje prijelaz palatalnog nazala u nazalni palatal, nazalno *j*, a zatim denatalizacijom i u obično *j* (Lončarić 1996: 93, 94). U govoru grada Čakovca, prema Blažeki, umjesto osnovnog *l* stoji *l*. Situacija sa sekundarnim skupom *lj* razlikuje se s obzirom na to čuva li se u govoru opreka između *l* i *l* ili ne, pa se tako u Čakovcu čuva sekundarni skup *lj*. Palatalni nazal *ń* dosljedno se čuva u istočnom Međimurju te u gl. p. t. fakultativno prelazi u nazalno *ł*. U ostalim govorima *ń* doživljava promjene. U zbirnim imenicama i gl. p. t. uvijek prelazi u *ł*, a rjeđe prelazi u oblik s anticipiranim *j* u slijedu *jn*. U nekim mjestima se depalataliziralo u *n* na kraju riječi, a najrjeđi su primjeri gdje prelazi u oblik s anticipiranim *j*. Sekundarni skupovi *labijal + j* ostaju nepromijenjeni u zbirnim imenicama i pridjevima na -*jy*, no postoji iznimka u nekim međimurskim mjestima gdje se umetnuo samoglasnik *y* između labijalnih suglasnika i rječotvornog morfema -*j-*. Pojavu epentetskog *l* primjećujemo u prezantu i pridjevu trpnom koje su u onim govorima gdje postoji opreka između *l* i *l* palataliziralo, a ostaje nepromijenjeno u onim govorima gdje te opreke nema (Blažeka 2008a: 74, 75, 76).

U govoru Ljube O. kajkavska se depalatalizacija provodi u primjerima: *n'jegovati*, *pōl'je*, a ne provodi u primjerima: *bōle*, *dāle*, *dopēłal*, *dūle*, *Łubļani* (L jd. ž. r.), *Łubļanu* (L jd. ž. r.), *ļudi*, *māne*, *ńih*, *ńihaļku* (A jd. ž. r.), *płēvila*, *pūpolke* (A mn. m. r.), *rōditeļi*, *špricańe*, *trešńa*, *trešńu* (A jd. ž. r.), *višńa*, *višńe*, *ńoj*, *mladożēńa*, *skūpļali*, *zabōvļali*, *zdrāvļa* (A jd. s. r.), *zēļe*, *zēmļom* (I jd. ž. r.).

U govoru Davora P. kajkavska se depalatalizacija ne provodi te imamo primjere koji to i pokazuju: *bōle*, *dōbrovol̄no*, *kūhńu* (A jd. ž. r.), *kūhńa*, *lēšnakima* (I mn. m. r.), *lētńu*,

ljudi, muškobańaste, náseļu, novográdnu, Němačkoj (L jd. ž. r.), *roštiłi, roštiłada, tréšne, vóļu* (A jd. ž. r.), *zabávļali*.

U ovom istraživanju potvrđene su samo neke kajkavske depalatalizacije i to one u kojima je vidljiv prijelaz *l > l'j* i prijelaz *n > n'j*.

3.1.1.6 Uporaba prijedloga vu/v

Prijedlog **və* i prefiks **və*, o kojemu će kasnije biti riječi u kajkavštini su se općenito reflektirali u *v(u)(-)*. Prema Lončariću, kad se radi o geografskom objektu kao cilju kretanja, koristi se prijedlogom *v(u)* (Lončarić 1996: 130). Blažeka za cijelo područje međimurskog dijalekta navodi sljedeće situacije u kojima se događa reflektiranje prijedloga *və*: prva promjena događa se ispred zvučnih suglasnika i sonanta te se reflektira kao */v/*, druga je promjena kada se prijedlog *və* nalazi ispred bezvučnih suglasnika reflektira se kao */f/*, u sljedećoj se promjeni ponovno ostvaruje kao */f/* kada je *və* ispred *x* s time da se taj fonem izgubi. Nadalje, kad se *və* nalazi ispred *f* i *v* dolazi do promjene u *v'v* te je posljednja promjena kada se *və* u poziciji naglašenog prijedloga reflektira kao *v'u* (Blažeka 2008a: 70).

U govoru Ljube O. vidljiva je promjena u kojoj se **və* reflektiralo kao u: *u Čakvec, u Puli, u fláše*. Primjeri *v Zagrebu* i *v pōsjetu* prikazuju otpadanje poluglasa u kojima je došlo do današnjeg glasa *v*. U njezinu govoru nisu pronađeni primjeri s prijedlogom *vu*.

U govoru Davora P. pronađeni su sljedeći primjeri u kojima je prikazano ispadanje poluglasa: *v Rěki, v stānu, v rédu, v lěti, v módu*. Zanimljiva je promjena u kojoj je *v* promijenilo artikulaciju ispred bezvučnog suglasnika *f*: *f pōsjetu, f dráč, f stānu, f škólu*. Kao i u govoru Ljube O. nisu pronađeni primjeri s prijedlogom *vu*.

U ovome su radu potvrđeni različiti primjeri redukcije poluglasa u skupu **və*. Različiti ostvaraji prijedloga *vu/v* mogući su i zbog treme na samom početku snimanja razgovora te zbog utjecaja drugih doseljenika. Ipak, vidljiv je i konzervativniji ostvaraj već spomenutog prijedloga.

3.1.1.7 Kajkavski rezultati primarne i sekundarne jotacije

Prva promjena u sustavu bila je prijelaz palatalnih dentala *t'* i *d'* među palatalne afrikate. Lončarić postavlja pitanje vezano za sudbinu *t'*, odnosno zanima ga je li *t'* izravno prešao u *č*, tj. je li se izjednacio sa starim *č* ili treba prepostaviti međufazu *t' > č > č*. I danas

se na jugozapadu kajkavskog područja razlikuje *ć* i *č*, a u nekim slavonskim šćakavskim, staroštokavskim govorima samo je jedna palatalna afrikata – *č*. Ako se prepostavi razvoj *t* > *ć*, tada jugozapad čuva starije stanje, a u većem dijelu kajkavskog narječja te dalje na istoku dolazi kasnije do jednačenja (*ć* = *č*) > *č*. Ako u obzir uzmem izravan prijelaz i jednačenje *t'* > *č*, onda je u ranom razvoju kajkavštine postojala rana izoglosa *t' > ć = č ~ t' = č* (Lončarić 1996: 88, 89). Prema Blažekinu istraživanju, sekundarni skup *tj* ostao je nepromijenjen u zbirnim imenicama, rednim brojevima i I jd. imenica i-deklinacije, uključujući i neke glagolske pridjeve trpne koji mogu imati oblike na *-tjen* i *-ščen*. Refleksi *stj* i *skj* u cijelom međimurskom dijalektu ostvarili su se kao *šč*, dok glagolski pridjevi trpni mogu imati oblike na *-stjen* i *-ščen*. Kao rezultat novije tvorbe pojавio se oblik s *-jen* (Blažeka 2008a: 79).

Razvoj *d'* u kajkavskom je narječju bio dvojak. Taj razvoj na istoku ide zajedno s razvojem *t'* odnosno *d'* prelazi u palatalnu afrikatu kao meko *ž* ili *ž̄*. Na zapadu je razvoj kao u većini čakavskog narječja, tj. izjednačuje se s *j*. Prema Blažekinu istraživanju u najvećem dijelu Međimurja, uključujući i grad Čakovec, refleks *d'* je *j*, no u nekim mjestima nailazi na prisustvo *ž*. Također, na području cijelog Međimurja nailazimo na *j* na mjestu *d'* u komparativima. U najistočnijem dijelu Međimurja refleks *d'* uvijek je *ž*, dok se u skupinama donjeg poddijalekta u nekim riječima, u istom mjesnom govoru, mogu pronaći *i j* i *ž* (Blažeka 2008a: 231).

Polazni, opsl. **t'* (psl. **tj*) izjednačio se sa starim **č* u afrikati *č*: *čétri, čověk, nōč, vréča*. Sekundarno **təj* dalo je također *č*: *bráča, prołeče, sméče*. Refleks *təj > tj* potvrđen je jedino kod Ljube O. u primjeru *cvéťe*. Praslavensko **dj*, odnosno opsl. **d'* dalo je *j*: *měža, žęž*. Sekundarni skup *dəj* dao je *ž*: *súže, róžak, róžena*.

Suglasnički skup *sí* (< **stj* = **skj*) dao je suglasničku skupinu *šč*: *ógníšte, kłěšta, prišt, dvòrište*.

Umjesto očekivanoga *dážda*, u mjesnome govoru Čakovca koristi se noviji leksem *kiša*. Sekundarni skup *zdj* (*< *zdəj*) dao je *žž*: *gróžže*.

Umjesto očekivanih primjera *prišč* i *dvòrišče* potvrđeni su noviji leksemi *prišt* i *dvòrište*, što se pripisuje novijim utjecajima te djelomično i tremi ispitanika.

Također, Blažeka kaže da je *d'* u Čakovcu dalo *j*, no ovim istraživanjem potvrđen je kao odraz *ž* (*měža*), što je također novije stanje.

3.1.1.8 Zamjenica *kaj* i njezini kompoziti

Narječja su u hrvatskome jeziku dobila nazine po imeničkim zamjenicama za stvar, pa je tako u kajkavštini osnovni oblik *kaj*. *Kaj* je nastao od starije zamjenice *ka-iš*. Fonološkim su razvojem dobiveni različiti oblici poput *koj*, *kuj*, *kej*, *ke* te se stoga u starijoj literaturi govorilo i o kekavcima. Neodređene i opće zamjenice obično su pravilne prema *kaj* (ni / ne - *kaj*), a na zapadnoj periferiji susreće se *nič(ar)*. Nadalje, razlikujemo tri osnovna oblika koja vezujemo uz divergentan razvoj zamjenice za osobu koja potječe od starijega *kb-to*: *gdo*, *što*, *ko* i *ki* koju nailazimo na manjem jugozapadnom području (Lončarić 1996: 16). U međimurskom dijalektu Blažeka nailazi samo na zamjenice *št'ɔ* i *k'ɔ*, od kojih je zamjenica *št'ɔ* starija i mnogo češća u uporabi. Za neživo se u međimurskom dijalektu koristi zamjenica *kaj*, dok u nekim govorima postoji i oblik *k'ej*, a neodređeni oblik je *n'ekaj*. Što se tiče atributne upitno-odnosne zamjenice, ona obično glasi (*k)t̥eri*, (*š)t̥eri*, *rjeđe ki*, *kiri*, *koji*. U zamjenicama (*k)t̥eri* i (*š)t̥eri* vidljiv je prijelaz *kt-* >*ht-* >*št-*, kao i u *što* (Blažeka 2008a: 239).

U govoru gospođe Ljube nailazimo isključivo na zamjenicu *kaj* i njezine kompozite. Zamjenica *kaj* prvenstveno se koristi kao upitna zamjenica za neživo (*Jooj, pa kaj sāt óvoga dèlaš f pénziji, pa imaš čása!*). Nadalje, zamjenica *kaj* pojavljuje se i u izjavnoj rečenici u funkciji veznika (*i záto kaj je pregóvarju kaj bu jéū*). Moguća je i redukcija zamjenice *kaj*, bez obzira nalazi li se u izjavnoj ili upitnoj rečenici (*Záto ka cvjet i ónaj líst óstane támni, ne požuti.*). Zamjenica *kaj* koristi se i umjesto nepromjenjive riječi *da* (*Pa ja némá šanse kaj ja nej znála kaj bi sobom.*), također i u skraćenom obliku (*Ták ka ti tò némá vèze ópče, sréča, mislim, sréča kak sréča.*). Kako u govoru nailazimo na skraćeni oblik zamjenice *kaj*, tako nailazimo i na prošireni oblik *kaje*, koji je nastao od zamjenice *kaj* i pomoćnog glagola biti, 3. l. jd. (*Ónda su se sástali négde óko pódneva kaj se pojélo tò kaje óstalo.*). Neodređena zamjenica *nešto* u čakovečkom govoru označava riječ *nekaj* (*Nékaj tréba kúpiti i več rúčka mórám kúhati.*). Isto tako vrijedi i za riječ *nikaj* odnosno neodređenu zamjenicu u značenju *ništa* (*I nikaj nije óno, kaj bi bili hódali i tak.*). Posljednja kompozita u govoru gospođe Ljube je *niš* (*Niš, stávím lísticé..*).

Zamjenica *kaj* se i u govoru gospodina Davora koristi prvenstveno kao upitna zamjenica za neživo (*Míslim, kaj bi se ve ti mène štěla, s kólko sam lét pùcu mél, né?*). Zamjenica *kaj* pojavljuje se i u izjavnoj rečenici (*Delikvènti su óni kaj dèlaju kvára námjerno.*). U ovom govoru ne nailazimo na redukciju zamjenice *kaj* ni u upitnoj, niti u izjavnoj rečenici, ali nailazimo na prošireni oblik *kaje* dobiven spojem zamjenice *kaj* i

pomoćnog glagola biti, 3. l. jd. (*Kaje bilo, bil je jen disko tu f Čakovcu, to ti je bilo se*). Kao i u prethodnom govoru, zamjenica *kaj* koristi se umjesto nepromjenjive riječi *da* (*Tak kaj silom přilike smo mi se počeli tím baviti*). Potvrđena je i neodređena zamjenica *nešto* (*dá se to nešto kao radi*) i kao reducirani oblik *neš* (*A tak někoga fífija měti v stānu to je čist neš drúgo*). Druga neodređena zamjenica koja se pojavljuje u ovom govoru je *nikaj* (*Pa neje to bilo nikaj lóšega*).

U govoru Ljube O. i Davora P. zamjenica s likom *kaj* predstavlja upitno-odnosnu zamjenicu sa značenjem *neživo*, a uz nju se pojavljuje i zamjenica *što* kao oblik upitno-odnosne zamjenice sa značenjem *živo*. Osim što je *kaj* potvrđeno kao zamjenica, javlja se i kao veznik s različitim funkcijama.

3.1.2 Morfologija

U morfologiji međimurskih govora došlo je do pojednostavljivanja praslavenskog stanja, stoga je Blažeka izdvojio najvažnije inovacije: gubitak dvojine, gubitak vokativa, smanjenje broja tipova deklinacija, gubitak nesložnih preteritalnih vremena, jedan futur, fakultativni sinkretizam oblika DLI množine. Za čakovečku skupinu govora Blažeka navodi tri najvažnije razlikovne osobine: prva se osobina odnosi na gramatički morfem *-y* koji često dolazi u G mn. svih deklinacija, a u A deklinaciji im. m. r. gramatički morfem *-y* je najčešći. Druga je osobina fakultativni sinkretizam na *-aj* u DLI mn. te postoji samo kod imenica e-deklinacije. Posljednja osobina koju Blažeka navodi odnosi se na gramatičke morfeme *-amy* i *-aj* u DLI množine e-deklinacije te uključuje fakultativno prenošenje naglasaka (Blažeka 2008a: 232, 233).

3.1.2.1 Uopćenje jednadžbe A jd. i G jd. u m. r.

Za kajkavsko je narječe tipično morfološko izjednačavanje akuzativa i genitiva jednine. Sinkretizam akuzativa i genitiva vidljiv je u imenica koje imaju gramatičko značenje *neživo* i *živo*.⁸ U imenicama muškog roda koje završavaju na suglasnik karakterističan je sinkretizam akuzativa i genitiva, bez obzira na to je li riječ o imenicama koje označavaju živo ili neživo. Prema Lončariću nema uvijek sinkretizma zato što imenica za neživo čuva starije stanje u različitim krajevima kajkavštine. No, čak i u govorima u kojima dolazi do

⁸ Maresić, J. (2018). 'Morfologija podravskoga kajkavskog dijalekta', *Hrvatski dijalektološki zbornik*, (22), str. 1-140. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/209634> (Datum pristupa: 12. 8. 2020.)

sinkretizma, on nije potpun te se ne može sa sigurnošću tvrditi da postoji u cijelosti. Do sinkretizma dolazi kada je A direktni objekt, bez prijedloga. Uz prijedloge, u priložnoj oznaci smjera A je jednak N, a u nekim drugim oznaka obično je jednak G. Takva pojava karakteristična je i za sjevernu Slavoniju (Lončarić 1996: 100).

Ljuba O. u svom govoru sadrži potvrđne morfološke primjere koji dokazuju ujednačavanje akuzativa i genitiva jednine muškoga roda:

- ... *vé daj ste vidle auta...*;
- ... *imam grášiča svojega...*;
- ... *přvoga smo bráli...*;
- ... *dóručka si slóžim...*;
- ... *rúčka móram kúxati...*;
- ... *nékoga jédnoga paradájza (...) je strgalo...*;
- ... *ogrozda je hitilo...*;
- ... *ónda nój dóručka dátí...*;
- ... *rúčka óbavezno kúxam...*

Sinkretizam akuzativa i genitiva jednine muškoga roda vidljiv je i u sljedećim primjerima Davora P.:

- *Málo smo kvára dělali súsedima... ;*
- ... *i dělali néreda z níma...*;
- ... *dělaju kvára námjerno...;*
- ... *dá smo imali mi bóksa váni... ;*
- ... *nébre vé óna mèti vrtá...*

U oba govora potvrđen je sinkretizam akuzativa i genitiva imenica koje završavaju na suglasnik, no u primjeru *auta* vidljivo je i odstupanje od navedenog.

3.1.2.2 Gubljenje morfološke posebnosti V jd.

U deklinaciji je u velikoj većini kajkavskih govora iz sustava nestao vokativ kao poseban padež te se umjesto njega pojavljuje nominativ. Lončarić spominje da vokativ u nekim govorima postoji kao posebna kategorija, iako poseban oblik ima samo jedna kategorija imenica – ženski hipokoristici na *-a*. Vokativ se jedino još pojavljuje u petricifiranim oblicima iz kršćanskih molitva koji se najčešće koristi kad je osoba iznenađena (Lončarić 1996: 98).

U govoru Ljube O. pronađena su samo dva primjera: *Dóra*, *Dórica*, a u govoru Davora P. nije pronađen nijedan primjer.

3.1.2.3 Uopćenje komparativa s elementom /š/ u tvorbenom morfemu

U komparaciji pridjeva nailazimo na sufikse *-eš*, (*-ieš*), a rjeđe *-ejš* i *-ej* te je komparativ prevladao kao opći u nekom govoru. Sufiksi *-š*, *-j* u pojedenim se govorima vežu za pojedine pridjeve odnosno njihove tipove (Lončarić 1996: 106). Blažeka razlikuje dva tipa: jedan s osnovom na *-d*, a drugi s osnovom na *-t* kod kojih dolazi do alternacije tih suglasnika s *-j* (Blažeka 2008a: 238, 239).

Uopćenje komparativa s elementom /š/ u tvorbenom morfemu nema u govoru Ljube O., ali u govoru gospodina Davora pronađen je jedan primjer *hujši*. U tom je primjeru glas *j* ostatak starije komparacije pridjeva na *-d*, gdje je dobiveno *d'*, što je na dijelu kajkavskog područja dalo *-j*, a oblik komparativa tog pridjeva s dodanim glasom *š*, proširio se na velikom području gdje *d'* nije dalo *-j*.

3.1.2.4 Razlikovanje infinitiva i supina

Prema Lukežić, morfološko i funkcionalno razlikovanje infinitiva i supina je kajkavski arhaizam (Lukežić 2012: 253). U većini kajkavskih govora razlikujemo infinitiv i supin, negdje samo u nesvršenih glagola. Supin se upotrebljava kao dopuna glagolima kretanja te ga razlikujemo po tome što ne završava na *-i* (Lončarić 1996: 108). Supin dolazi iza glagola kretanja ili glagola koji podrazumijevaju kretanje. Iako je karakteristično da supin imaju samo nesvršeni glagoli, Blažeka je potvrdio i oblik supina kod svršenih glagola. Takve primjere smatra pojedinačnim otklonima od sustava koji su nastali zbog analogije prema

nesvršenim glagolima te bi se mogli objasniti i tendencijom ka gubljenju samoglasnika *y* u nenaglašenoj poziciji. Infinitiv u međimurskom dijalektu završava na *-ty* i *-čy*. Glagoli IV. vrste koji završavaju na *-avyty* mogu se ostvariti i kao *-aj(y)ty* u infinitivu. Supin se razlikuje od infinitiva u sljedećem: ne sadrži morfem *-y*, alternacijskom osnovom i promjenom mesta naglaska (kod trosložnih i višesložnih glagola koji imaju naglasak na drugom slogu od kraja) (Blažeka 2008a: 141-145).

U govoru Ljube O. pronađeni su sljedeći primjeri infinitiva: *čuvati, dāti, dělati, děsiti, iči, īmati, kūhati, kūpiti, n'jēgovati, odvājati, otīti, rāditi, skūpljati, slušati, srēditi, stāviti, šētati, uživati, zāraditi, zāvršiti, zbíraty*. Određene potvrde supina dobila sam ciljanim ispitivanjem: *pěm jěst, pěm kōpat, pěm spāt*.

U govoru Davora P. pronađeni su sljedeći primjeri infinitiva: *bāviti, bīti, dělati, hōdati, īti, lājsati, mēti, najěsti, slāgati, vōditi*. Kao i u govoru Ljube O., manje je potvrđenih supina koji su dobiveni ciljanim ispitivanjem: *pěm dělat, pěm hrānit*.

U oba su govora potvrđeni infinitiv i supin uz glagole kretanja.

3.1.2.5 Tvorba kajkavskog futura

Futur se tvori svršenim, najčešće sinkopiranim prezentom glagola *b'ity* i glagolskim pridjevom radnim što je jedna od glavnih kajkavskih osobina: *D'ošel būm. / Būm d'ošel*. U negaciji futura *e* iz čestice *ne* prelazi u *a*: *N'a būdem d'ēlal*. Nesinkopirani se oblik futura upotrebljava za naglašavanje uvjerenja da će se radnja dogoditi u budućnosti (Blažeka 2008a: 151).

Primjeri kajkavskog futura u govoru Ljube O. su: *buš vidla, bu zrāsla, bude išel, bumo išli, bumo vidli, būdemo mögli, būdemo išli*

U govoru Davora P. potvrđeni su sljedeći primjeri kajkavskog futura: *bu dōbila i buš ostāvila*.

Iako je u govoru Ljube O. pronađeno više primjera kajkavskog futura nego li je to u govoru Davora P., potvrđeno je postojanje ovog alijeteta.

3.1.2.6 Uporaba određenoga pridjevskog lika

U većini govora međimurskog dijalekta postoji neutralizirana razlika između određenoga i neodređenoga vida pridjeva. S obzirom na to koji se lik upotrebljava u N jd. m. r., u najvećem dijelu međimurskog dijalekta pridjeve možemo podijeliti na tri skupine. U prvoj skupini su pridjevi kod kojih se u N jd. uz redovni bivši oblik određenog vida pridjeva ponekad upotrebljava i stari oblik neodređenog vida zbog stilskih razloga. Razlikujemo ih po morfemu *-y*, u promjeni mjesta naglaska i prefonologizacijom samoglasnika koja je vidljiva samo u N jd. m. r. Druga skupina odnosi se na pridjeve koji u N jd. imaju samo stari oblik neodređenog vida te najčešće radi o pridjevima koji imaju nepostojano *-e* (osim kod posvojnih i odnosnih pridjeva). U posljednju skupinu spadaju pridjevi koji u N jd. imaju samo bivši oblik određenog vida te bez obzira na atributnu i predikatnu službu, ti pridjevi nikad ne sadrže stari oblik neodređenog vida (Blažeka 2008a: 127-129).

Uporaba određenog pridjevskog lika u govoru Ljube O. potvrđena je u sljedećim primjerima: *slatki umor, sūhi i mršavi kolèga*, a u govoru Davora P. uporaba pridjevskog lika potvrđena je u jednom primjeru *stari pès*.

Potvrđeno je vrlo malo primjera uporabe određenog pridjevskog lika, no još uvijek ih nailazimo u govoru grada Čakovca.

3.2 JEZIČNE ČINJENICE NIŽEG RAZLIKOVNOG RANGA (ALTERITETI) U ZVUČNIM ZAPISIMA DVOJE GOVORNIKA ČAKOVEČKOG GOVORA

3.2.1 Sekvencija /jt/ u infinitivnoj i sekvenca /jd/ u prezentskoj osnovi kompozita glagola

Tijekom starojezičnoga se razdoblja u osnovama složenica izvedenih od glagola *iti (prez. *idete) od dvaju samoglasnika na granicama morfema razvio diftong, u infinitivima *do-iti, *na-iti, *po-iti, *pre-iti, *u-iti, *za-iti > *dojti, najti, pojti, prejti, prijti, ujti, zajti*, te u prezentima *do-idete, *na-idete, *po-idete, *pre-idete, *u-idete, *za-idete > *dodata, najdete, pojdate, prejdete, prijdate, ujdete, zajdete*. U kajkavskom je narječju u 29. st. Potvrđeno neizmijenjeno starojezično stanje u infinitivima složenih i nesloženih glagola te u prezentima i imperativima složenih glagola (Lukežić 2012: 199-201).

U govoru Ljube O. i Davora P. pronađen je jednak primjer sekvencije /jt/ u infinitivnoj osnovi: *dōjti*. Primjeri *iti*, *otiti* i *ići* pojavljuju se u oba govora te je vidljiva uporaba standardnog infinitivnog oblika i kajkavskog odnosno međimurskog dijalekta.

Prezent međimurskog dijalekta sastoji se od sljedećih morfema:

- jednina: 1. l. -m, 2. l. -š, 3. l. -/,
- množina: 1. l. -mu, 2. l. -te, -ste, 3. l. -u, -e, -ju, -du

Morfem prvog lica jednine *-m* potječe još od praslavenskih atematskih glagola te je prešao na sve glagole bez iznimki. Nastavci drugog i trećeg lica množine većine glagola III. i IV. vrste karakteristični su za neke govore međimurskog dijalekta. Kraći morfemi za treće lice množine su *-ju*, *-du*.

U govoru Ljube O. pronađeni su primjeri jednine i množine sekvencije /jd/ u prezentu. Primjeri *nējdem*, *dōjdem*, *dōjdeš*, *dōjde* su glagoli u jednini, a u množini su: *nējdu* i *dōjdu*. Uz sekvenciju /jd/ pojavljuju se i sljedeći primjeri: *dōže*, *dōžeš*. I u govoru Davora P. pronađen je primjer *dōjdem*.

3.2.2 Rotacizam u prezentskoj osnovi glagola *moć*: *moreš*, *nemrem*

Rotacizam je promjena intervokalnoga ž u r te je najčešće potvrđena značajka u prezentu glagola *moći* (*moreš*, *more*, *moremo*, *morete*), no nalazimo je i u nавescima priloga i zamjeničih oblika. Rotacizam je proširen u čakavskim, štokavskim i kajkavskim dijalektima zbog čega pripada jezičnoj činjenici nižega razlikovnoga ranga (Lukežić 2012: 202).

Primjeri rotacizma u govoru Ljube O. su *nēbreš* i *nēbrem*, dok se u primjeru riječi *mōže* ne provodi rotacizam, a u govoru Davora P. primjeri rotacizma potvrđeni su u riječima *mōreš* i *nēbre*.

Već je spomenuto da je rotacizam najčešće potvrđena značajka u prezentu glagola *moći* te je to i potvrđeno u primjerima mojih ispitanika.

3.2.3 Krajnje slogovno /l/

Glagolski pridjev radni specifičan je slavenski oblik koji se slaže sa subjektom u rodu i broju te po tome odgovara pridjevima, ali se ne deklinira. Glagolski pridjev radni sadrži samo šest oblika: po tri roda za jedninu i množinu. Sadrži sufiksalsni morfem *l*, na koji dolazi

morfem za rod i broj. U većini se govora čuva nepromijenjen nastavak *-l*. Taj je finalni nastavak u sjeverozapadnim zagorskim govorima prešao u *-u* (*w*), a u nekim pojedinačnim govorima razvoj je išao dalje te je ostvaraj u oblicima *v* ili *f* (Lončarić 1996: 112). Blažeka je morfem *-l* za tvorbu m. r. jd. gl. p. r. podijelio u tri skupine međimurskih govorova. U prvoj skupini morfem *-l* ostao je nepromijenjen (osim u goričanskoj i orehovečkoj skupini govorova). Druga skupina ili *zapadna skupina* sadrže promjenu *-l > -u*, no postoji i skupina govorova s dvojnom realizacijom. Nastavak *-u* javlja se i u onim govorima gdje je nastavak *-o*, ali samo fakultativno kod glagola s jednosložnom osnovom. U trećoj, posljednjoj skupini finalno *-l* realizira se kao *-o* kod glagola s jednosložnom osnovom (Blažeka 2008a: 242, 243).

U govoru gospođe Ljube ostvarene su sve tri skupine ostvaraja finalnog *-l* prema Blažekinoj podjeli. Prvoj skupini pripada najveći broj primjera (*bil, dělal, doněsel, dopělal, doprātil, došel, falil, hōdal, išel, mōral, otišel, plātil, pōl, pōsel, pregovārjal, složil, štel, vrātil, žēnil*). Primjer glagolskog pridjeva radnog koji pripada drugoj skupini s ostvarajem *-v* u govoru se pojavljuje rjeđe te su pronađena samo dva primjera (*biv, plēsav*). Trećoj skupini pripadaju primjeri koji su zamijenjeni poluvokalom *u* (*biu, dōšeu, išeū, jēu, kūpiu, pōseu, pōu*).

U govoru gospodina Davora glagolski pridjev radni ostvario se samo u prvoj skupini kao finalno *-l* (*bil, dobil, imal, kūpil, mēl, mógel, mōral, ostāvil, pōsel, rádil, strgal, zapōslil, žēlēl*).

Na temelju obrađenih govorova ispitanika potvrđene su sve tri skupine ostvaraja finalnog *-l* u govoru Ljube O., dok je u govoru Davora P. ostvarena samo prva skupina.

3.2.4 Konsonantske skupine

U distribuciji konsonanata najznačajnija je inovacija ukidanje opreke po zvučnosti na kraju riječi što znači prijelaz zvučnih konsonanata u bezvučne. Prema Lončariću ta pojava nije istodobno zahvatila sve kajkavske govore te se može pripisati i alteritetima. Do obezvučenja finalnih suglasnika dolazi zato što su zvučni suglasnici slabiji (Lončarić 1996: 94).

Lončarić spominje da se svi kajkavski govorovi mogu izvesti iz jednog ishodišnog sustava, onog osnovnog kajkavskog konsonantizma. Razlika između ishodišnog kajkavskog sustava i hrvatskog sustava jest prepostavljeni postojanje dvousnenog sonanta *w* (*u*) umjesto labiodentalnog sonanta *v*.

Starojezična skupina /čr/ čuva se na cjelokupnom kajkavskom području. Danas se u perifernim govorima, samostalno ili pod utjecajem susjednih govora /č/ zamjenjuje s /c/ (Lončarić 1996: 94).

Skupina /čr/ u govoru Ljube O. prešla je u /cr/ što je vidljivo u primjerima *c̄ni* i *c̄noga*, dok u govoru Davora P. nije pronađen nijedan primjer te skupine.

Kao suglasnik, u distribuciji fonem *v* može imati osobine sonanta ako se nalazi ispred samoglasnika i iza šumnika te može imati osobine zvučnog opstruenta sa šumnikom *f* kao bezvučnim parom.

Zamjenica *v̄s'č* najčešće glasi *v̄s*, (*v*)*sa*, (*v*)*se*, no kasnije dolazi do otpadanja inicijalnog *v* na većini područja. U manjem broju govora došlo je do metatakse pa je dobiveno *svaj*, *sva*, itd. Oblici stare zamjenice su sačuvani su idalje te se čuvaju u nekim čestim priložnim izrazima. Prema *v̄sak* obično je *sak*, rjeđe i *svak* (Lončarić 1996: 107).

U govoru Ljube O. pronađeni su primjeri: *se*, *svā* i *svē*, a u govoru Davora P., također, pronađeni su sljedeći primjeri: *se*, *svē*, *svāki*, *svāke*. U primjerima je vidljivo da se fonem *v* izgubio u suglasničkim skupinama, ali vidljiva je i uporaba kada se u istim primjerima to nije dogodilo.

Prema Blažekim prefiks *və* reflektira se ispred suglasnika i sonanta kao *v*, ispred bezvučnih suglasnika reflektirao se u *f*, ispred *m* je prešao u *x* te se u naglašenoj poziciji reflektirao kao *vu*.

U govoru Ljube O. u primjeru *nāfčena* vidljivo je kako se *və* ispred bezvučnog suglasnika reflektirao u *f*, no, također postoji primjer *naučena* u kojem nije došlo ni do kakve promjene. U primjeru *vjutro* *və* je zamijenjen suglasnikom *v*. Posljednja promjena do koje je došlo u konsonatizmu je u primjerima *nūtra*, *nūtri*. Najprije je došlo do promjene u kojoj se *və* reflektiralo kao suglasnik *v* te je nakon te promjene u potpunosti izgubilo i taj suglasnik.

U govoru Davora P. u primjerima *vjutro* i *nūtra* dogodila se promjena kao i govoru Ljube O. Primjer *vrēdu* prikaz je prefiksa *və* ispred sonanta.

Lukežić slabljenje glasa *h* pripisuje štokavizmima, pojavama u kajkavskom i čakavskom narječju nastale u dodirima sa štokavskim narječjem. Takve su pojave započete još u starojezičnom razdoblju, a nastavile su se tijekom i nakon migracija u srednjojezičnome razdoblju (Lukežić 2012: 289).

U primjeru gospođe Ljube, glas *h* gubi se u medijalnom položaju riječi *kiale*.

U govoru gospodina Davora nisu pronađeni primjeri gubitka glasa *h* u medijalnom položaju, no pronađeni su u početnom položaju u primjerima *ajde*, *oče*, *očeš te* u finalnom položaju u primjeru *odma*.

4 ZAKLJUČAK

Detaljnom analizom govora Ljube Orehoce i Davora Pokrivača potvrđeno je da njihovi idiolekti pripadaju kajkavskom narječju, međimurskom dijalektu te još preciznije čakovečkoj skupini govora.

Analizom govora odabralih ispitanika potvrđeno je dvanaest jezičnih činjenica najvišega ranga odnosno alijeteta. U analizi govora Ljube O. i Davora P. u većini primjera potvrđena je jednakost refleksa jata i poluglasa odnosno prva kajkavska jednadžba. Iako je potvrđena spoemnuta prva kajkavska jednadžba, pronađeni su i primjeri u kojima se poluglas ostvario kao *a*, najvjerojatnije pod utjecajem drugih govora. Izjednačen refleks stražnjeg nazala i refleks slogotvornoga */ʃ/* također je potvrđen u obama govorima, no pronađeni su i primjeri koji prikazuju odstupanja. Sljedeći potvrđeni primjer alijeteta jesu artikulacijske promjene te redukcija neakcentuiranih vokala i slogova. Promjene se mogu dogoditi u početnom, medijalnom i finalnom položaju. U govoru Davora P. potvrđene su u svim trima položajima, a kod Ljube Orehoce potvrđene su samo u medijalnom i finalnom položaju. Sekvencija */rj/* potvrđena je u samo jednom primjeru u govoru Ljube O., dok u govoru Davora P. nije pronađen niti jedan primjer. Nadalje, kajkavske depalatalizacije provode se u obama govorima te su vidljivi ostvaraji iste, no pronađeno je više primjera u kojima se kajkavska depalatalizacija ne provodi. Uporaba prijedloga *vu* / *v* ostvarena je i u govoru Ljube O. i u govoru Davora P. te se taj prijedlog ostvario kao *u*, *v* i *f*. Kajkavski rezultati primarne i sekundarne jotacije su sljedeći potvrđeni alijetet u govoru ispitanika. Zamjenica *kaj* sa svojim kompozitima potvrđena je u obama govorima te je najvažnija kao upitna zamjenica, ali nije ništa manje važna kao zamjenica koja označuje neživo te zamjenica koju nailazimo u skraćenim i proširenim oblicima. Sinkretizam akuzativa jednine i genitiva jednine potvrđen je u obama govorima, dok se gubitak morfološke posebnosti vokativa jednine pojavljuje samo u govoru Ljube O. Uopćenje komparativa s elementom */š/* u tvorbenome morfemu potvrđen je samo u govoru Davora P. Morfološko i funkcionalno razlikovanje infinitiva i supina potvrđeno je u oba govora iako se infinitiv pojavljuje češće. Tvorba kajkavskog futura vrlo se često koristi u govoru grada Čakovca te je stoga i potvrđena u oba govora. Posljednja obrađena i potvrđena alijetetna značajka je sustavna uporaba određenoga pridjevskoga lika i u predikatnom proširku.

U govoru Ljube O. i govoru Davora P. potvrđeno je djelomično odstupanje refleksa poluglasa od prve kajkavske jednadžbe te je to vidljivo u jednom od primjera kao što je *pás*. Sekvencija */t/* u infinitivnoj osnovi i sekvencija */d/* u prezentskoj osnovi kompozita glagola

idti > *iti* također je potvrđena kao alteritetna značajka u obama govorima. Rotacizam u prezentskoj osnovi glagola *moč* je, također, potvrđen u obama govorima. Sljedeća potvrđena alteritetna značajka u obama govorima je krajnje slogovno /l/, koje je zadržano bez izmjene, no slogovno /l/ koje je zamijenjeno poluvokalom potvrđeno je samo u govoru Ljube O. Što se tiče konsonantskih skupina, u govoru Ljube O. Starojezična skupina /čr/ ostvarena je kao /cr/, dok u govoru Davora P. nije pronađen primjer. Skupina /vs/ potvrđena je u obama govorima te se najčešće ostvaruje u primjerima *sé* i *séga*. U skupini u kojoj *v* prethodi konsonantu potvrđeni su primjeri u obama govorima. Gubitak glasa *h* potvrđen je i u govoru Ljube O. i govoru Davora P., najčešće u medijalnom položaju.

Na temelju obrađenih alteriteta i alijeteta mogu zaključiti da je govor Ljube O. konzervativniji nego li je govor Davora P. Prepostavljam da je tome tako zato što se ona doselila iz sredine u kojoj je govor konzervativniji te ga je teže osvremeniti. Ovim je radom prikazano istraživanje idiolekata dvaju govornika čakovečkog govora. Rad je baziran na dvama ogledima govora te daje osnovne naznake čakovečkog idioma. U obrađenim govorima prikazane su značajke kajkavskog narječja odnosno govora grada Čakovca, no vidljive su i promjene u sustavu zbog utjecaja drugih idioma. Jezik je sustav koji brzo podliježe promjenama, sustav koji se vrlo brzo može promijeniti te isto tako i nestati. Naša su narječja jedno veliko bogatstvo koje se neprestano treba njegovati i istraživati zato što je to jedinstvo svakog jezika.

5 OGLEDI GOVORA

5.1 Ogled govora Ljube Orehovec

- Ljuba: *Já se zòvem Ljuba Orehovec, ròdom sam iz Domàšinca, ónda údala sam u Čakovec. Tò je bilo, dòšla sam u Čakvec nègde v dvànjstom mjësecu osamđeset i prìve gòdine, suprùk je isto iz Mežimurja, ón je iz Svëte Mårije i tù smo òdlučili zájednički život. Bili smo šès godina pòdstanari, ròžena sam šesti čëtvrti tisuču dëvetsto pèdeset i ósme gòdine. imam dvoje djëce, Filipa i Ánu. Ána živi u Pùli, a Filip je u Zagrebu. Ána je údana.*
- Ljuba: *Jëe, znàš kàj, onda su se máknule od kuče, záto im je bilo lëpo, čim dàle od kuče, tò im je bilo bòle, nèj. Néka vrst samostalnosti, tò ti je tò. Kàj buš sàt. Dòbro im je bilo, èto tak. A sàd, fàle mi i jèdan i drùgi mi fàle i čuj, i óno. Dòk ti dëca odídu od kuče nije baš, mislim. Jako mi je prázno, jèr nàša kuča i kat sam bila u Domàšincou, màm pët bràče, nè, ùvijek je bilo živo i vèselo. Za Božic, pogotovo je bilo vèselo záto kaj sam, óno ja sam bila najmlaža pa ùvek sam, a bràča su bila u Nëmačkoj, pa mi je ùvijek bilo, óvoga, vèselila sam se níhovom dòlasku jèr sam dòbila slatkiše. I tak, èvo. A Ana i Filip, nòrmalno fàle mi, jako mi Filip i Ána, i jako fàle, i Márko óvoga, i dòbro. Nékak volim dòk nas je pùna, dòk je cika i grája, vika, grája. Ja sam zràsla tak, baš kàj nas je bilo jako pùno i bilo mi je lëpo. I óvoga, djëtinjstvo, mákár sam trèbala iči na pòl'je i ráditi, nè, fizički i tak óno, kat si cura, znàš. òvo je sad drùgo, tò sad voliš, áli óno, tò je tak bilo, óno, trèbali smo iči récimo u pëtak u kino, a màma je rëkla ne, trèba krumpir, óvoga, trèba krumpir zbirati, znàči odvajati sitne, srëdni i krùpni krumpir, posebno, nè. A já bi bila išla v kino, ne, mislim óno, nema šànse. Tò se trèbalo slušati i, nèbreš iti kàm bi štel ónda, ne. Pogòtovo ak se ima pòl'je.*
- Ljuba: *óno otpocëtka, kàd sam dòšla Čakvec, mislim lëjpo mi je, taj pèriod, jë, ali tò je bilo jëdno odvajanje od dòma. Otpocëtka onàk, nàš, imala sam več dvajsttri godine, i tò je igralo nèkakvu ulogu, nòrmalno, ženila sam se za óvoga, mùža kòjek sam ráda mèla, nè, i nèkak je bilo i to, a po drùgoj stràni onak mi je bilo màlo tèško, nàš, od kuče otiti. Ali privikneš se, mislim bila sàm naučena, bila sam nafçena na dèlati i tò i čuj, óno, nije mi bilo dòsadno, imala sam vòrt. Filip i Ána su došli dosta brzo, Filip je dòšel osamđeset drùge, Ána osamđeset čëtvrti dòšla, gòdinu i pòl razlika, nè, tak kàj mi óno bilo, mislim, život je onàk, pùn mi bil.*

5.2 Ogled govora Davora Pokrivača

- Davor: *Jè, bìle ste vàni, ali nèste bàš mèle prèviše drùstva, a dòk je više dèce, ti bu lèpše. Jèdino kàj ste tu sùsedovu dècu zajebàvale i dèlali nèreda z njima. Dòbro, i mi smo dèlali nèke nepodòpštine, kàk se tò veli, màlo smo novogràdnú, dòk su ljùdi zìdali kùče, crèpe razbijali i tak, màlo kùče im devastirali, ali neje tò bilo nikaj, kàk bi se tò rèklo, nàmjerno, tò je se bilo djèćje igre. Kàk i vi z lèšníkima dòk ste sùsede gàžale s pràčkom. I bilo je pùno više dèce, imam nèkak osèčaj, jèr je tu bilo oko nàs, od prùge pa do Pribislavca je bilo četri òdnosno i tu v nàšem nàselu, pèt nògometnih terèna, onda znàš kòlko je tu bilo klincov. A tò vè sè f drač obràslo, kàk se to veli.*
- Davor: *Tò je kùhnia pòlu otvòrenog tipa dè ti imas se pri rùki i kàj ne mòraš iti v stàn. Nàči, mòreš vàni si slàgati, tipa kàk ve tò smo rèkli ti roštili, i tak dàle, roštilàda i te glùposti, nè.. A ti imas tam svè vàni, blizu ti je vrt, blizu ti je vòda, ne mòraš se maltretirati f stànu nùtra. Nàči, tam si z vrtu nabèreš stvàri, pòvrče, vòče, slòžiš si, priprèmiš si, mòreš si najèsti, vidiš kàk ve drùzeňe, vè da to imamo vàni, nèbi se maltretirali nùtra. I onda mòreš i lajsati po vàni ak imas dè, i tak, jèdino ak imas cvjetje onda non stop glediš kàj ti ne strgal.*
- Davor: *Jà sam navèk za óno, pokušavam biti, àko nèš imas o tòme mòraš vòditi brigu, a briga tò znàči, ne sàmo briga kàj ti ga nahranìš, napòjiš, vidiš da je vrèdu. Dà smo imali mi bòksa vàni, nèbi mèli z òvim vàni dànas problema, bili bi u bòksu. Znàči trèbaš mu omogùčiti imati úvjete za tòga pèsa. Dòk imas pèsa, mòraš znàti, takvoga, nèma ili tò je màlo komplícirano, tèško kàk na mòre iti, nèkome f pòsjetu iti, kòme buš pèsa ostàvila. Nèkat je to bilo lèkše, dòk su ti bili dòma baka i dèda il màma i tata. Uvijek je nèko bil žòker zòvi, pa ti je tò mògel vòditi brigu o tòme, a vè kòme buš ostàvil pèsa? Vè vidiš kàk se tò se skupa razvòdnilo. Pràktički nèmaš niti, vèč i familija se razvòdnila, nè?*
- Davor: *Pa mòžda da bi vè tu mi ogràdili dvòrište, bòksove slòžili, òdnosno mòknuli stvàri kàj ga bár imas kàm dèti, nèbre biti cèli dàm nùtra f stànu. Tò je mòka za pèsa, tèbi je mòka dòk si f stànu cèli dàm, àko ne spiš, a kàmoli njemu, on mòra lajsati, dèlati, hòdati. Ajde, òvi màli, kàk je òf, ajde on još po stànu kàk-tak, àli neje niti tò više. on jèdva čeka dòk ja dòjdem dòma jer znà da ide z mènom vòn, i onda smo mi vòn cèlo pòpodne i tò ti je za nèga onda život.*

6 SAŽETAK

U ovom su radu analizirane i prikazane jezične činjenice u govorima ispitanika Ljube Orešovec i Davora Pokrivača te pripadnost tih činjenica kajkavskom narječju odnosno čakovečkom govoru.

Ključne riječi: kajkavsko narječje, međimurski dijalekt, čakovečki govor, alijeteti, alteriteti, idiolekti

7 SUMMARY

The paper analyzes and presents language facts in the speech of Ljuba Orehovec and Davor Pokrivač as well as the affiliation of these facts to the Kajkavian dialect and Čakovec dialect.

Key words: Kajkavian dialect, Međimurje dialect, Čakovec dialect, alieté, altérité, idiolects

8 LITERATURA

1. Blažeka, Đ. *Međimurski dijalekt*. Hrvatski kajkavski govori Međimurja. Čakovec : Matica Hrvatska, 2008a.
2. Blažeka, Đ. (2008b). 'Međimurski dijalekt', *Hrvatski dijalektološki zbornik*, (14), str. 261-292.
Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/148078>
3. Lončarić. M. *Kajkavsko narjeće*. Zagreb : Školska knjiga 1996.
4. Lukežić, I. *Zajednička povijest hrvatskih narječja*. 1. Fonologija. Rijeka : Hrvatska sveučilišna naklada – Filozofski fakultet u Rijeci – Katedra Čakavskog sabora Grobinštine, 2012.
5. Lukežić, I. *Zajednička povijest hrvatskih narječja*. 2. Morfologija. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada – Filozofski fakultet u Rijeci – Katedra Čakavskog sabora Grobinštine, 2015
6. Maresić, J. (2018). 'Morfologija podravskoga kajkavskog dijalekta', *Hrvatski dijalektološki zbornik*, (22), str. 1-140.
Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/209634>
7. Virč, I. (2008). Monografija o međimurskom dijalektu (Đuro Blažeka: Međimurski dijalekt (Hrvatski kajkavski govori Međimurja), Matica hrvatska, Čakovec, 2008.). *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovje*, 34 (1), 471-474.
Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/35306>
8. Vranić, Silvana i Zubčić, Sanja. *Hrvatska narječja, dijalekti i govor u 20.st.* Povijest hrvatskog jezika, 5. Knjiga-1.dio, Zagreb : Croatica 2018.
9. <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=15099> pristupljeno 26.6.2020.
10. <https://www.dzs.hr/> pristupljeno 20.7.2020.
11. <https://www.cakovec.hr/web/o-gradu-cakovcu/> pristupljeno 20.7.2020.